

Публикуван номер	:	C-644/23
Номер на доказателството	:	1
Регистрационен номер	:	1272372
Дата на подаване	:	26/10/2023
Дата на вписване в регистъра	:	27/10/2023
Вид на доказателството	:	Преюдициално запитване

Номер на подаване чрез e-Curia	:	Доказателство
	:	DC196047
Номер на файл	:	1
Подател	:	Ivo Hinov (J357324)

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

Дата: 26.10.2023

Град: София

Специализиран наказателен съд

14 състав

В закрито заседание в следния състав:

Председател: Иво Хинов

Съдебни Заседатели: 1. Стоименка Цукева
2. Снежана Славова

като разгледа докладваното от председателя на състава
наказателно дело от общ характер № 5 546 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл.485 и сл. НПК, чл.267 ал.2 ДФЕС.

1. На 19.05.2022 г Съдът постанови Решение по С-569/20, в което прие, че ако един подсъдим се е укрил и само поради това укриване не е можело да бъде уведомен за съдебния процес, в който е осъден в негово отсъствие, то този подсъдим има право на нов процес. Това му право може да бъде отказано само ако вече е бил уведомен, че срещу него ще се води съдебен процес и се е укрил (диспотизив).

2. Главното дело, по което е постановено това Решение, все още е висящо. Все още и подсъдимият IR не може да бъде намерен, за да бъде уведомен за водения против него наказателен процес.

3. Според запитващата юрисдикция, като отчита фактите по делото и даденото от Съда тълкуване, ако IR бъде признат за виновен и осъден, то следва да има право на нов процес с негово присъствие.

4. При все това възникват съмнения дали действително IR ще може да се възползва от това си право – доколкото съобразно националния закон и трайната съдебна практика, обусловена от него, той няма да получи такъв нов процес с негово присъствие.

5. Това обуславя необходимостта от отправяне на ново преюдициално запитване със следните преюдициални въпроси:

Преюдициални въпроси.

Съответен ли е на чл.9 вр чл.8 ал.4 вр ал.2 от Директива 2016/343 национален закон – чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК – съобразно който подсъдим, осъден в негово отсъствие, няма право на нов процес в негово присъствие, ако се е укрил след като е бил информиран за най-

общите елементи от обвинението в досъдебната фаза и именно поради това укриване не е било възможно да бъде уведомен за обвинението в неговата пълнота, за съдебното производство, образувано по това обвинение и за последиците от неявяването му в това съдебно производство; а също така той няма право на нов процес с негово присъствие, ако е защитаван от служебно определен адвокат, без значение, че няма никаква връзка между него и този адвокат.

При отрицателен отговор – чл.8 от Директива 2016/343 и чл.47 от Хартата изискват или позволяват на запитващата юрисдикция да откаже да разгледа по същество обвинението против такъв подсъдим и да постанови задочна присъда против него, ако е убедена, въз основа на сигурни сведения, че националната върховна съдебна институция, която има изключителна компетентност да се произнесе по искане от задочно осъден за нов процес в негово присъствие, по главното дело няма да уважи такова искане и няма да възобнови делото, доколкото няма да приложи правилото на чл.9 вр. чл.8 ал.4 вр. ал.2 от Директивата, вместо което ще приложи националния закон и по този начин ще лиши подсъдимия, осъден в негово отсъствие, от правото му да присъства в наказателния процес, гарантирано от правото на Съюза.

6. Право на ЕС:

ДИРЕКТИВА (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство, ОВ L65/1 от 11.03.2016 г, (наричана „Директива 2016/343“) – съображение 36-39, член 8-10.

ХАРТА на основните права на Европейския съюз (2010/С 83/02) – ОВ С 83/389, 30.03.2010 (наричана „Хартата“) – чл.47.

7. Съдебна практика на Съда на ЕС

Решение от 19.05.2022 г по С-569/20, ECLI:EU:C:2022:401 (наричано „Решение по С-569/20“);

Решение от 17.12.2020 г по C-416/20 PPU, ECLI:EU:C:2020:1042 (наричано „Решение по C-416/20“);

Решение от 15.09.2022 г по C-420/20, ECLI:EU:C:2022:679 (наричано „Решение по C-420/20“)

8. Национално право

Конституция на Република България, в сила от 13.07.1991 г, обн. ДВ бр. 56/91 г, последна редакция ДВ бл.100/15 г (наричана „Конституция“).

Наказателно-процесуален кодекс, в сила от 29.04.2006 г., обн. ДВ бр.86 от 28 октомври 2005 г., последна редакция ДВ бр.84 от 06.10.2023 г. (наричан „НПК“).

Пълният текст на относимите разпоредби е посочен в Приложение 1.

9. Относно значението на правото на Съюза в националния правен ред

9.1. Съобразно чл.4 ал.3 от Конституцията, Република България участва в изграждането и развитието на Европейския съюз.

Съобразно чл.5 ал.2 от Конституцията, разпоредбите ѝ имат непосредствено действие.

Съобразно чл.5 ал.4 от Конституцията, международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат.

9.2. При все това в националния закон няма разпоредба, която пряко да посочва, че правото на Съюза, извън ДФЕС и ДЕС (които са международни договори и попадат в приложното поле на чл.5 ал.4 от Конституцията), има предимство пред националното право, вкл. и относно директния ефект на Директиви, които не са имплементирани коректно в указания от тях срок. Не се коментира и правното значение на практиката на Съда на ЕС.

10. Относно ролята на Върховния касационен съд в националното право

Съобразно чл.119 ал.1 от Конституцията правораздаването се осъществява от съдилищата, като на първо място се посочва Върховният касационен съд. По този начин се акцентира на значението на съдебните актове на този съд.

Съобразно чл. 124 от Конституцията Върховният касационен съд осъществява върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища.

11. Относно информиране за обвинението и за съдебния процес

11.1. Наказателното производство се разделя на досъдебна фаза и съдебна фаза. Първата е подготвителна, а втората е същинска, като се решава въпросът дали е извършено престъпление и се постановява актът по същество – чл.7 НПК.

11.2. Досъдебната фаза се дели на две части – Разследване (глава 17 НПК) и Действия на прокурора след завършване на разследването (глава 18 НПК).

11.3. Един от елементите на Разследването е привличането на заподозряното лице като обвиняем – чл.219 НПК. Това става със специален акт (наричан по-долу „Постановление по чл.219 НПК“), в който се излага определена информация относно обвинението.

Чл.219 ал.3 т.3 НПК: „В Постановлението за привличане на обвиняем....се посочват.... деянието, за което се привлича и правната му квалификация“.

Практически в него в кратък вид се посочват основните елементи от фактическа и правна страна на обвинението.

11.3. Предназначението на предоставяне на тази информация е да бъде уведомено заподозряното лице, че официално е обвинено за определено деяние (чл.219 ал.4 НПК); да му се даде възможност да даде обяснения по това обвинение (чл.221 вр. чл.138 НПК), както и да направи искания във връзка с него (елемент от правата, които има като обвиняем – чл.55 НПК).

11.4. В действителност Постановлението по чл.219 НПК е предпоставка за последващия разпит на това лице по чл.221 НПК. Целта на това Постановление по чл.219 НПК е събирането на доказателства – обясненията, които обвиняемият може да даде в отговор на обвинението и доказателствените искания, които обвиняемият може да направи в своя защита.

11.5. Поради това предназначението на Постановлението по чл.219 НПК е да даде официално информация на едно лице, че се обвинява в определено деяние и да му даде възможност да се защити. Към този момент въобще не се поставя на обсъждане въпросът дали ще има окончателно обвинение, представено пред съд и дали ще има съдебен процес, който може да завърши с присъда (акт по съществото относно това дали деянието е извършено и дали се налага определено наказание за него).

11.6. Когато процесът на събиране на доказателства приключи (чл.226 НПК), всички събрани доказателства се предоставят на обвиняемия, който се запознава с тях и може да направи искане за събиране на нови доказателства (чл.227-230 НПК).

11.7. Когато повече няма да се събират нови доказателства, Разследването приключва, като всички материали се изпращат на прокурора (чл.235 НПК).

11.8. Втората част от досъдебното производство е Действията на прокурора след разследването. А именно той извършва пълна проверка на законосъобразността на Разследването, като взема определени решения. Той може да реши да върне делото за допълнително Разследване, да прекрати или спре производството или – което е от значение по главното дело – да внесе обвинителен акт в съда – чл. 242-246 НПК.

Чл.242 ал.1 НПК: „След като получи делото, прокурорът...повдига обвинение с обвинителен акт, ако са налице основанията за това“.

Чл.246 ал.1 НПК: „Прокурорът съставя обвинителен акт, когато е убеден, че са събрани необходимите доказателства за ... повдигане на обвинение пред съда...“

11.9. Следователно именно със съставянето на специален акт (наричан по-долу „Обвинителен акт по чл.246 НПК“) за първи път се взема решение за внасяне на обвинение пред съда. Това решение се взема от прокурора.

11.10. Практиката е възприела текстът на Постановлението по чл.219 НПК (т.11.3) да бъде инкорпориран в Обвинителния акт по чл.246 НПК – и по-точно в неговия диспозитив (или заключителна част). В неговата обстоятелствена част, която обхваща най-голяма част от съдържанието му, се посочват подробно деянието и други важни обстоятелства, като често това са и правни доводи.

Чл.246 ал.2 НПК: „В обстоятелствената част на обвинителния акт се посочват: престъплението, извършено от обвиняемия; времето, мястото и начинът на извършването му; пострадалото лице и размерът на вредите;.....“

11.11. Съдебната фаза се образува с внасяне на обвинителния акт в съда – чл.247 ал.1 т.1 НПК. След това внасяне съдът извършва определени действия по информиране на подсъдимия (наричани по-долу „Процедурата по чл.247в НПК“) – като му изпраща копие от обвинителния акт и официално го информира за определени обстоятелства, включително че ще се проведе съдебен процес по този обвинителен акт и за възможността делото да бъде разгледано и решение в негово отсъствие, при определени условия – чл.247в НПК.

Чл.247в ал.1 НПК: „По разпореждане на съдията-докладчик препис от обвинителния акт се връчва на подсъдимия. С връчване на обвинителния акт на подсъдимия се съобщава за насрочване на разпоредителното заседание..., че делото може да бъде разгледано и решено в негово отсъствие при условията на чл.269.“

11.12. Поради което, след като получи Обвинителния акт по чл.246 НПК и придружаващите го уведомления, за първи път обвиняемият (който вече се нарича подсъдим) разбира, че ще има съдебен процес, в който ще се обсъжда въпросът дали обвинението е доказано и дали следва да бъде признат за виновен с налагане на

определено наказание. Към този момент той и е уведомен за възможността делото да бъде решено въпреки отсъствието му.

12. Относно провеждане на наказателното производство в отсъствието на подсъдимия

По начало личното присъствие на подсъдимия в наказателния процес е задължително, съобразно чл.269 ал.1 НПК. При все това, ако той се е укрил и личното му присъствие не е необходимо, обвинението може да се разгледа в отсъствието на подсъдимия, съобразно чл.269 ал.3 т.1, т.2, т.4 б."а" НПК. В този случай защитата на подсъдимия от адвокат е задължителна, съобразно чл. 94 ал.1 т.8 НПК; ако той няма упълномощен адвокат, се назначава служебен адвокат, съобразно чл. 94 ал.3 НПК.

Чл.269 ал.1 НПК: „По дела с обвинение за тежко престъпление присъствието на подсъдимия в съдебното заседание е задължително”.

Чл.269 ал.3 НПК: „Когато това няма да попречи за разкриване на обективната истина, делото може да бъде разгледано в отсъствието на подсъдимия, ако:

1. не е намерен на посочения от него адрес или е првоменил същия, без да уведоми съответния орган;

2. местоживееното му в страната не е известно и след щателно издирване не е установено.

....

4. се намира извън пределите на Република България и

а) местоживееното му не е известно”

Чл.94 ал.1 т.8 НПК: „Участието на защитник в наказателния процес е задължително, когато делото се разглежда в отсъствието на обвиняемия;”

Чл.94 ал.3 НПК: „Когато участието на защитник е задължително, съответният орган назначава за защитник адвокат”.

13. Относно правните средства за защита срещу задочно осъждане – чл.423 ал.1 НПК

13.1. Ако подсъдимият бъде намерен и задържан едва след като осъдителната присъда влезе в сила, той следва да изтърпи наложеното му наказание.

13.2. При все това има на свое разположение специален способ за защита, формулиран в чл. 423 ал.1 НПК. Тази норма предоставя възможност на задочно осъдения, по негова преценка, в 6 месечен срок от узнаване на тази присъда, да направи искане за възобновяване на делото. Това искане не се уважава, ако задочно осъденото

лице, след като е било уведомено за първоначалното обвинение в досъдебната фаза (т.е. за Постановлението по чл.219 НПК) се е укрило, поради което не е можело да бъде уведомено за Обвинителния акт по чл.246 НПК, за датата и мястото на съдебния процес и за последиците от неявяването си или ако се е укрило след като е получило тези уведомления.

Чл. 423 ал.1 НПК: „В шестмесечен срок от узнаване на влязлата в сила присъда или от фактическото предаване от друга държава на Република България задочно осъденият може да направи искане за възобновяване на наказателното дело поради неучастието му в наказателното производство. Искането се уважава, освен ако осъденият след предявяване на обвинението в досъдебното производство се е укрил, поради което процедурата по чл. 247в ал.1 не може да бъде изпълнена или след като е изпълнена, не се е явил в съдебно заседание без уважителни причини”.

13.3. Следователно основанията да се откаже нов процес на задочно осъдено лице са коренно различни:

- основанието по чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК – а именно укриване още в досъдебната фаза, след като вече е извършено уведомяването за обвинението (т.е. за Постановлението по чл.219 НПК), като поради това укриване не може да се осъществи уведомяването за съдебния процес (вкл. за Обвинителния акт по чл.246 НПК) и за последиците от неявяването в съдебния процес;

- основанието по чл. 423 ал.1 изр.2 пр.2 НПК – а именно укриване в съдебната фаза, след като тези уведомления вече са били осъществени.

13.4. Съобразно чл. 425 ал.1 НПК възобновяване означава да се отмени присъдата и делото отново да се разгледа по същество (от досъдебната фаза, от първата, от втората или от касационната съдебни инстанции), този път с участието на подсъдимия.

Чл. 425 ал.1 т.1 НПК: „Когато намери искането за възобновяване за основателно, съдът може да отмени присъдата.... и да върне делото за ново разглеждане, като посочи стадия, от който трябва да започне новото разглеждане на делото”.

14. Практика на Върховния касационен съд на Република България (наричан „Върховния съд“)

14.1. Върховният съд е единственият компетентен орган да преценява дали един задочно осъден подсъдим има право на нов процес в негово присъствие или няма такова право. Той извършва такава преценка съобразно критериите в чл.423 ал.1 НПК, след като бъде сезиран с искане от задочно осъденото лице за нов процес с негово присъствие.

14.2. Практиката на Върховният съд е в пълно съответствие с националния закон. Поради това не се предоставя нов процес на лице, което се е укрило след информиране за Постановлението по чл.219 НПК.

14.3. След 19.05.2022 г, когато Съдът постанови Решението си по С-569/20, практиката на Върховния съд остава неизменна. А именно продължават да се оставят без уважение исканията за нов процес в тяхно присъствие на подсъдими, осъдени в тяхно отсъствие, като основание за това оставяне без уважение е именно нормата на чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК – те са се укрили след като вече им е било предявено Постановлението по чл.219 НПК и (след неуспешни опити на съда да ги намери) поради това укриване не е била изпълнена Процедурата по чл.247в ал.1 НПК.

14.4. Така Върховният съд, в своите решения, ясно посочва, че задочно осъденото лице не е било уведомено за съдебния процес и за последиците от неявяването си, но доколкото причина за това е неговото укриване, станало след като е било уведомено за Постановлението по чл.219 НПК, то това задочно осъдено лице няма право на нов процес в негово присъствие.

14.5. В периода от 19.05.2022 г (датата на постановяване на Решението по С-569/20) до отправяне на настоящето преюдициално запитване, съобразно публично достъпните данни, Върховният съд се е произнесъл 17 пъти по казуси, при които задочно осъденият не е бил уведомен за съдебния процес, за Обвинителния акт по чл.246 НПК и за последиците от неявяването си – но преди това е бил уведомен за Постановлението по чл.219 НПК.

В 15 от случаите искането на задочно осъдения за нов процес с негово присъствие е оставено без уважение, доколкото е прието, че той се е укрил след като е бил уведомен за Постановлението по чл.219 НПК – т.е. бил е приложен националният закон по чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК.

В два от случаите искането е уважено – поради междувременното задържане на задочно осъдения в чужд затвор (първи случай) и поради процесуално нарушение при уведомяването за Постановлението по чл.219 НПК, поради което това уведомяване е невалидно (втори случай).

В нито един от тези 17 случаи не е било отчетено директно приложимото право по чл.9 от Директива 2016/343 – като то не е било нито приложено, нито коментирано с излагане на доводи защо не се прилага.

14.6. Съдебната практика на Върховния съд се намира в Приложение 2 (извлечения) и Приложение 3 (пълен текст).

14.7. В действителност в съдебните решения на Върховния съд по чл.423 НПК, относими към различните случаи на задочност, поначало не се посочват като приложимо право чл.8 и чл.9 от Директива 2016/343 и практиката на Съда по тези разпоредби. Едно от малкото изключения е посочено в Приложение 4 – подсъдимият е бил уведомен за съдебния процес и за последиците от неявяването си, но е предпочел да не се яви, като е изпратил упълномощен адвокат, който да го защитава, като отказът за нов процес е мотивиран и с позоваване на Директива 2016/343 и Решение по С-569/20.

Факти по делото

15. Предварителна бележка.

Фактите по делото са идентични с тези, вече посочени в запитването по С-569/20. При все това те ще бъдат изложени отново – най-вече защото в това запитване е допусната фактическа грешка.

Така в т.16.2. от запитването по С-569/20 е било посочено „Лично му е връчено обвинението“, а в т. 16.3 „Обвинението е внесено в съда“. От така посоченият текст се достига до извод, че онова обвинение, което е било лично връчено, е било внесено в съда. Именно така е било възприето и от Съда.

В действителност IR е получил лично обвинението от досъдебното производство (Постановлението по чл.219 НПК), но не е получил обвинението, въз основа на което е образувано съдебното производство (Обвинителния акт по чл.219 НПК), т.е. обвинението, което е внесено в съда.

Касае се за грешка на запитващата юрисдикция.

16.1. Спрямо IR е повдигнато обвинение за това, че в периода август 2010 – 24.02.2011 г на територията на Република България и Република Гърция е участвал в организирана престъпна група, заедно с още 11 лица, която си е поставила за престъпна цел пренасянето през границите на страната акцизни стоки без бандерол (цигари) в големи размери и разпространението им в страната – престъпление по чл. 321 ал.3 НК. Повдигнато му е обвинение и за вторично престъпление – за това, че за времето от 15-24.02.2011 г като помагач е улеснил да бъдат превозени в страната 373 490 кутии цигари без бандерол, на стойност 2 801 175 лв., като предметът на престъплението е в особено големи размери и случаят не е маловажен – престъпление по чл. 234 ал.2 т.3 НК. За първото деяние се предвижда наказание „лишаване от свобода“ с минимален срок от 3 години, а за второто минимално наказание от 2 години "лишаване от свобода".

16.2. В досъдебната фаза на производството на 18.04.2016 г е съставено Постановлението по чл.219 НПК спрямо IR, като на следващия ден то му е предявено; той е ползвал услугите на адвокат, упълномощен от него. IR е предпочел да не дава обяснения, като само посочва, че е бил в чужбина; посочва и нов адрес, от който може да бъде намерен.

16.3. След това материалите по делото са предявени на всички обвиняеми и защитниците им. Прието е, че нови доказателства няма да се събират.

16.4. На 08.06.2016 г водещият разследването е приключил Разследването и е изпратил делото на прокурора.

16.5. След като е проучил материалите по делото, прокурорът на 09.12.2016 г е съставил Обвинителен акт по чл.246 НПК. След това е изпратил делото в съда, с което е образувано съдебното производство по главното дело. След това са налице няколко връщания на делото на прокурора и новото му внасяне, с нов Обвинителен акт по чл.246 НПК, които обстоятелства са извън предмета на запитването (коментирани в т.57-59 от Решение по С-569/20).

16.6. Запитващата юрисдикция от 2016 г до настоящия момент е правила множество опити да призове IR за съдебното заседание, като той не е можел да бъде намерен, вкл. на посочения от самия него адрес. Упълномощеният адвокат се е отказал да го защитава, доколкото не поддържа връзка с него. Последователно са били определени трима служебни адвокат, които нямат връзка с IR или с роднините му. Поначало не е ясно дали IR знае, че е съставен Обвинителен акт, че това обвинение се разглежда от съд (т.е. че има съдебен процес против него) и че му е определен служебен адвокат.

16.7. Последните актуални данни за IR са че той е бил осъден по три други наказателни производства, с влезли в сила присъди, като се издирва за изтърпяване на наложените му наказания; отделно от това се издирва и по настоящето дело. Но не може да бъде намерен.

Мотиви към първия въпрос

17. Запитващата юрисдикция, след като обсъди доводите в Решението на Съда по С-569/20, приема, че в действителност правното положение на IR попада в това по чл.8 ал.4 от Директива 2016/343, поради което той би следвало да има право на нов процес, с негово отсъствие.

17.1. Това е така, доколкото IR се е укрил след като му е връчено Постановлението по чл.219 НПК, а то – съобразно националния закон – не дава нужната

информация, че в бъдеще ще има съдебен процес. В действителност връчването на Обвинителния акт по чл.246 НПК и изпълнението на Процедурата по чл.247в НПК дават тази информация.

17.2. Поради което IR в действителност не е бил уведомен за съдебния процес, което уведомяване е основна предпоставка за прилагане на чл.8 ал.2 от Директива 2016/343.

17.3. И по-конкретно той не е бил уведомен:

- нито за Обвинителния акт по чл.246 НПК, което означава уведомен за характера и естеството на обвинението против него, за да може да упражни правото си на защита (чл.6 ал.3 от Директива 2012/13), вкл. и да прецени дали да се яви лично или не;

- нито за това, че поначало ще има съдебен процес, вкл. и датата и мястото му (т.41-42 от Решение по С-569/20);

- нито за последиците от невявяването му (т.40);

- нито е защитаван от адвокат, на когото има доверие (т.56).

17.4. Независимо че причината за невъзможността за това уведомяване е само неговото укриване, това укриване – според чл.9, чл.8 ал.4 изр.1 и съобр. 39 изр.1 от Директива 2016/343 и т.46-47 от Решението по С-569/20 – не води до извод, че правото на нов процес следва да бъде отказано.

17.5. И по-специално не е налице специалният вид отсъствие (вкл. и под формата на укриване) при условията на чл.8 ал.2 от Директива 2016/343, коментирани в т.48 от Решението по С-569/20 – а именно отсъствие, при което подсъдимото лице „... знае, че срещу него ще се води съдебен процес“ и „е получило достатъчно информация, за да знае, че срещу него ще се води съдебен процес“, както и по т.59 изр. 2 (както и диспозитива) – а именно „...е получило достатъчно информация, за да знае, че срещу него ще се води съдебен процес“.

17.6. Не е налице хипотезата, изрично посочена от Съда в т.57-58 от Решението по С-569/20, която е обсъждана от Съда само поради допуснатата грешка от запитващата юрисдикция – а именно редовно връчване на Обвинителен акт по чл.246 НПК, който се е оказал страдащ от процесуални пороци и след това, поради укриването на IR, невъзможност за връчването на новия, поправен Обвинителен акт по чл.246 НПК. В действителност поради укриването на IR нито един Обвинителен акт по чл.246 НПК не му е бил връчен.

17.7. При все това Съдът е посочил в т.58 изр.3 от Решението по С-569/20, че ако „съдържанието на новия обвинителен акт съответства на първоначалното обвинение...“, то може да се приеме, че укриването е такова по т.48. А съобразно националния закон,

съдържанието на Постановлението по чл.219 НПК е качествено различно от съдържанието на Обвинителния акт по чл.246 НПК, доколкото двата акта обслужват различни процесуални цели.

17.8. Поради което – според запитващата юрисдикция – правното положение на IR е такова, което попада извън приложното поле на чл.8 ал.2 от Директива 2016/343, доколкото нито една от трите предпоставки в тази норма не е налице. Поради което той, ако бъде съден, признат за виновен и осъден на определено наказание в негово отсъствие – според чл.9 от Директива 2016/343 – ще има право на нов процес в негово присъствие.

18. Запитващата юрисдикция посочва, че съобразно националното право правното положение на IR е такова, че попада в приложното поле на чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК – и поради това, според тази разпоредба – ако бъде съден, признат за виновен и осъден на определено наказание в негово отсъствие – няма да има право на нов процес в негово отсъствие.

18.1. Това е така, доколкото IR се е укривил след като му е било връчено Постановлението по чл.219 НПК и именно поради това укриване не може да се изпълни Процедурата по чл.247в НПК – т.е. не може да бъде уведомен за Обвинителния акт по чл.246 НПК, за съдебното производство и за последиците от невявяването му в това съдебно производство.

18.2. Съобразно чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК IR няма право на нов процес с негово присъствие.

18.3. Също така, за законосъобразността на провеждането на съдебния процес в отсъствието на IR е достатъчно той да бъде защитаван от адвокат – без да има изискване този адвокат да се ползва от доверието му. В действителност няма изискване за каквато и да е връзка между отсъстващия подсъдим и адвоката му.

18.4. Поради това защитата му от служебно определен адвокат, когото той не познава и на когото не е доверил защитата си, отговаря в пълна степен на изискването по чл.94 ал.1 т.8 НПК и не е основание да му се предостави нов процес в негово присъствие и с избран от него адвокат.

18.5. Поради което – според запитващата юрисдикция – правното положение на IR според националното право е такова, което попада в приложното поле на чл. 423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК. Той, ако бъде съден, признат за виновен и осъден на определено наказание в негово отсъствие – според тази разпоредба – няма да има право на нов процес в негово присъствие.

19. Следователно – според запитващата юрисдикция – е налице явно противоречие между чл.9 вр. чл.8 ал.4 вр. ал.2 от Директива 2016/343 и чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК. Първата норма предоставя правото на IR на нов процес, а втората норма го лишава от това право.

При това положение е поставен първият преюдициален въпрос – който визира дали действително е налице противоречие между тези две норми.

Мотиви към втория въпрос

20. Общи положения

20.1. Вторият въпрос се поставя само ако Съдът достигне до отговор, че чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК не е съответен на правото на ЕС. Това, от своя страна, означава, че тази норма следва да бъде оставена без приложение. Правният режим на възобновяване на наказателни дела, проведени в отсъствието на подсъдимия, следва да се подчини на чл.9 вр. чл.8 ал.4 вр. ал.2 от Директива 2016/343 – като това се отнася и до главното дело, конкретно за IR.

20.2. И по-конкретно IR, в качеството си на подсъдим в държава членка, ако бъде осъден в негово отсъствие, има право на нов процес – като това право произтича директно от чл.9 вр. чл.8 ал.4 вр. ал.2 от Директива 2016/343 – които норми имат директен ефект (т.28 и диспозитив от Решение по С-569/20, т.55 изр.2 от Решение по С-416/20).

20.3. Необходимостта от втория въпрос произтича от сигурността у запитващата юрисдикция, че в действителност IR няма да може да се възползва от това си право. Тази сигурност произтича от проследяване на практиката на Върховния съд по възобновяване на дела, разгледани в отсъствието на подсъдимите. А именно тази практика е подчинена изцяло на националния закон (чл.423 НПК), но не и на правото на Съюза, вкл. и на чл.8 и чл.9 от Директива 2016/343.

20.4. На първо място запитващата юрисдикция отбелязва, че текстът на чл.8 ал.2 б.“а“ и б.“б“ от тази Директива е достатъчно ясен и небудещ каквото и да е съмнение – а именно задочно осъденото лице следва да е било уведомено за „съдебния процес“, за да му се откаже нов процес. Доколкото е очевидно, че уведомяването за Постановлението по чл.219 НПК е качествено различно от уведомяването за съдебния процес, е несъмнено, че националният режим съществено се различава от правото на ЕС. При все това от датата на изтичане на срока на имплементиране на тази Директива (01.04.2018 г) до настоящия момент Върховният съд продължава да прилага националния закон, като

не е приел за нужно в нито един от своите актове да обсъди това противоречие или да зададе преюдициално запитване.

20.5. На второ място запитващата юрисдикция отбелязва, че всички евентуални съмнения относно несъответствието между националното право и правото на ЕС, ако такива поначало са възможни, би следвало да бъдат разсеяни при проследяване на практиката на Съда. От особено значение е Решението по C-569/20, в което Съдът на ЕС е достигнал до съвсем ясен извод в диспозитива си, че задочно осъденото лице няма правото на нов процес в негово присъствие, само ако „е получило достатъчно информация, за да знае, че срещу него ще се води съдебен процес“ и след това се е укрило. А е несъмнено по националното право, че информирането за Постановлението по чл.219 НПК е качествено различно от информирането за съдебния процес. В действителност решението за съставяне на Обвинителен акт по чл.246 НПК е първата стъпка към образуване на съдебния процес – а това решение се взема много след като обвиняемият е информиран за Постановлението по чл.219 НПК.

20.6. Въпреки решението на Съда по C-569/20, практиката на Върховния съд остава неизменна. Върховният съд не прилага пряко правото на Съюза, не коментира дали има противоречие между него и националното право и не отправя преюдициално запитване по този въпрос. Вместо това продължава да прилага националния закон – и по-конкретно продължава да отказва възобновяване на задочно решени дела на основание чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК.

20.7. Така се оказва, че не се спазва „абсолютното задължение на ... държава членка да спазва в правовия си ред всички разпоредби от правото на Съюза, включително Директива 2016/343.“ (т.55 от Решение по C-416/20). Налице е – според запитващата юрисдикция – съзнателен и траен отказ от страна на Върховния съд да прилага режима на чл.9 от Директива 2016/343 за признаване в полза на задочно осъдените лица на правото на нов процес.

20.8. Налице са всички основания да се приеме с пълна сигурност, че такъв отказ ще получи и IR, ако същият бъде признат за виновен и осъден в негово отсъствие и след това направи искане да се възползва от правото си на нов процес с негово присъствие.

21. Относно сигурността, че правото на IR на лично участие ще бъде нарушено

21.1. Тази сигурност е формирана въз основа на критериите, изведени от Съда на ЕС по други сходни дела. Те обаче, касаят взаимоотношения между различни национални юрисдикции, а не взаимоотношения между инстанции в рамките на една национална юрисдикция.

21.2. Съдът на ЕС вече е посочил, че ако в производство за изпълнение на ЕЗА са налице опасения за нарушаване на основното право на справедлив процес, то тези опасения следва да се проверят при двустепенна проверка - т.97-98, т.102 от Решение от 31.01.2023 г по С-158/21, ECLI:EU:C:2023:57; т. 51 от Решение от 17.12.2020 г по С-354/20 и С-412/20, ECLI:EU:C:2020:1033; т. 66 от Решение от 22.02.2022, С-562/21 и С-563/21, ECLI:EU:C:2022:100.

21.4. На първо място следва да се установи дали съществуват обективни, достоверни, точни и надлежно актуализирани данни, доказващи съществуването на реален риск от нарушаване на правото на справедлив процес (а в конкретния случай това е нарушение на правото на лично присъствие в съдебния процес по наказателно дело), което нарушение да се дължи на системни или общи недостатъци при функционирането на съдебната власт. В този случай се дължи обща преценка относно функционирането на правораздавателната система – т.102 – 103 от Решение по С-158/21, т. 54 от Решение по С-354/20, т.67 и т.77 от Решение по С-562/21 и С-563/21.

21.5. По главното дело е налице положителен отговор на първия етап от проверката. Налице са такива данни, под формата на изричен и ясен текст на закона (чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК). Съобразно него всички подсъдими, които са се укрили след предявяване на Постановлението по чл.219 НПК, по принцип и без изключения са лишени от правото си на нов процес с тяхно участие. Не е необходимо да бъдат уведомени за съдебния процес и за последиците от неявяването си. Не се поставя и изискване адвокатът, който ги защитава, да се ползва от доверието им (чл.94 ал.1 т.8 НПК).

21.6. На второ място следва да се установи до каква степен тези недостатъци може да окажат конкретно и пряко измеримо влияние върху правното положение на IR, като се отчита личното му положение, естеството на правонарушението и други обстоятелства, като опасността от нарушаване на правото на справедлив процес следва да бъде „явна“ – т. 106-107 от Решение по С-158/21, т.55 от Решение по С-354/20, т.82 от Решение по С-562/21 и С-563/21.

21.7. По главното дело е налице положителен отговор на втория етап на проверката. Изричният и ясен текст от закона (чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК) е прилаган от Върховния съд по буквален начин, без никаква промяна. Поради което е налице дългогодишна, ясна и неизменна практика на Върховния съд да отказва нов процес на задочно осъдени лица в тяхно присъствие, ако те са се укрили след като им е било връчено Постановлението по чл.219 НПК – и поради това не са били уведомени за съдебния процес, при който са задочно осъдени. Поради това никакви обстоятелства,

относими към личното положение на IR, естеството на деянието или други, не могат да доведат до неприлагане на този закон и на тази съдебна практика спрямо него.

21.8. Обратното – доколкото се касае за две тежки престъпления, дългогодишно съзнателно укриване и три други окончателни задочни осъждания (по които евентуално също така IR може да направи искане за нов процес с негово присъствие), то е налице пълна сигурност, че Върховният съд ще остави без уважение искането на IR за нов процес с негово присъствие, когато това искане бъде направено след евентуалното му задочно осъждане по главното дело.

21.9. Тази пълна сигурност удовлетворява критерия „реален риск от нарушаване на правото на справедлив процес“, поставен в т.61 и т.66 от Решение по C-354/20, т.82 и т.84 от Решение по C-562/21, както и „сериозни и потвърдени основания да се счита“, поставен в т.88-89, т.101 от Решение от C-562/21.

21.10. Тази пълна сигурност е още повече засилена от обстоятелството, че дори и след 19.05.2022 г, когато бе обявено Решението на Съда по C-569/20, съдебната практика на Върховния съд остава без промяна. И по-конкретно Върховния съд не коментира чл.8 и чл.9 от Директива 2016/343, не коментира практиката на Съда по тези разпоредби и не счита за нужно да зададе преюдициално запитване с оглед очевидното им противоречие с чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК.

21.11. Следователно – според запитващата юрисдикция – IR няма да може да се възползва от правото си на нов процес, което той има съобразно правото на Съюза.

21.12. В действителност българският правен ред не предвижда никакво средство за правна защита срещу евентуални пороци при правораздавателната дейност на Върховния съд при възобновяване на задочни дела по чл. 423 НПК – доколкото Върховният съд е единствената инстанция, която се произнася по този въпрос – в обратен смисъл т.112 от Решение по C-158/21, т.91-92 от Решение по C-562/21.

22. Относно комуникацията между запитващата юрисдикция и Върховния съд

22.1. Съдът на ЕС в своята практика е установил правно средство за защита, което да осуети нарушаване на право, гарантирано от правото на Съюза – а именно изпълняващата държава да поиска определени гаранции от издаващата държава - т.103 от Решение от 05.04.2016 г по C-404/15 и C-695/15, относно третиране в мястото за задържане.

22.2. То, обаче, не е приложимо по главното дело, доколкото естеството на взаимоотношенията между юрисдикциите в българския правен ред не допускат

запитващата юрисдикция да иска гаранция от Върховния съд, че в своята правораздавателна дейност ще спазва правото на Съюза.

22.3. А също така, съобразно националния закон, запитващата юрисдикция поначало няма компетентност да преценява дали IR има право на възобновяване. Спорно е дали има такава компетентност по чл.8 от Директива 2016/343, доколкото Съдът вече посочи, че правото на Съюза не задължава национален съд, който разглежда дело в отсъствието на подсъдим при такива условия, че последният има признато право на нов процес, да дефинира това му право в своя съдебен акт – Решение от 08.06.2023 г по С-430/22, ECLI:EU:C:2023:458 (диспозитив).

22.4. Такава компетентност по националното право има само Върховният съд, който – едва след като бъде сезиран от задочно осъдения IR – ще установи какви са фактите по случая и въз основа на тях ще приложи закона – както прецени за удачно.

22.5. Поради което всеки един правен извод, достигнат от запитващата юрисдикция в тази насока, вкл. и в настоящето преюдициално запитване, няма никаква правна стойност за Върховния съд.

23. Относно обсега на въпроса

23.1. Запитващата юрисдикция подчертава, че предмет на преюдициалния въпрос не е европейската законосъобразност на практиката на Върховния съд по възобновяване на дела, решение в отсъствието на подсъдимия. Тази практика се посочва само като обективен факт, с който запитващата юрисдикция следва да се съобрази при взимане на своето решение дали да разгледа и реши или да откаже да разгледа и реши наказателното обвинение против IR.

23.2. Предмет на въпроса е европейската законосъобразност на бъдещото решение, което запитващата юрисдикция ще вземе относно провеждането или непровеждането на наказателното производство против IR в негово отсъствие.

23.3. Запитващата юрисдикция, доколкото в настоящия момент именно тя разглежда наказателното обвинение против IR, е пряк адресат на задължението да проведе наказателното производство по такъв начин, че да гарантира правото му на лично участие. И по-конкретно тя е обвързана от „абсолютното задължение ... да спазва в правовия си ред всички разпоредби от правото на Съюза, включително Директива 2016/343“ – т.44 от Решение по С-416/20.

23.4. По-специално спазването на чл.9 от Директивата означава, че правото на един подсъдим да участва в производството ще бъде гарантирано, дори и ако е постановен съдебен акт в негово отсъствие, извън хипотезите на специалното отсъствие

по чл.8 ал.2 от Директивата. Тази гаранция се изразява в сигурността, че – само въз основа на направено от него искане – той ще получи нов процес, вече с негово участие.

23.5. Ако тази сигурност отсъства, то възниква въпросът дали запитващата юрисдикция следва да откаже да проведе наказателното производство и да постанови акт по същество против IR.

24. Относно отказа да се проведе наказателно производство

24.1. Именно в този контекст е поставен вторият преюдициален въпрос. Той визира възможността и характера на евентуалния отказ на запитващата юрисдикция да проведе наказателното производство против IR.

24.2. На първо място следва да се посочи, че обвинението против IR визира участие в организирана престъпна група, поставила си за цел да извършва данъчни престъпления и помагачество в конкретно такова престъпление. Това са две области, които се регулират от правото на Съюза, което по-специално изисква тези престъпни деяния да бъдат наказвани – чл.3 от Рамково решение 2008/841 от 24.10.2008 г относно борбата с организираната престъпност, ОВ L 300/42 от 11.11.2008 г и чл.7 от Директива 2017/1371 от 05.07.2017 г относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза по наказателноправен ред, ОВ L 198/29 от 28.07.2017 г.

Поради което отказът на запитващата юрисдикция да проведе наказателното производство против IR явно ще противоречи на тези законодателни актове.

24.3. На второ място следва да се посочи, че този отказ може да бъде оправдан само ако провеждането на наказателното производство бъде при условия, които осуетяват справедливостта му. И по-конкретно, когато чл.3 от Рамково решение 2008/841 и чл.7 от Директива 2017/1371 изискват наказването на съответните престъпни деяния, имат предвид това наказване да стане съобразно процедурите, предвидени в правото на Съюза и при спазване на основните права на засегнатите лица, така че да се гарантира справедливостта на производството – чл.47 ал.2 от Хартата, вкл. и да се гарантират правото на защита и правото на подсъдимия да присъства в наказателния процес, които права са изрично признати от правото на Съюза и при нарушаването на които следва да има достатъчно ефективни правни средства за защита – чл.47 ал.1 от Хартата.

24.4. Поради което запитващата юрисдикция задава въпроса дали сигурността, че няма да бъде спазено правото на IR да участва в процеса, доколкото негово искане за нов процес с негово участие няма да бъде уважено от Върховния съд, е възможно да има

за последица отказ от страна на запитващата юрисдикция за провеждане на наказателно производство против него и постановяване на евентуален осъдителен съдебен акт.

24.5. Този отказ може да бъде в две измерения.

24.6. А именно дали запитващата юрисдикция следва задължително да се въздържа да проведе наказателния процес – доколкото гарантиране на справедливостта на производството, изразено в правото на IR да участва в процеса (което право е гарантирано именно с признатото му от чл.9 от Директивата право на нов процес, при задочно осъждане) има преимущество пред необходимостта от наказване на деянията, които той евентуално е извършил – т.33-34 от Решение от 17.01.2019 г по C-310/16, ECLI:EU:C:2019:30. Също така Съдът вече е посочил, че чл.8 от Директива 2016/343 не задължава държавите членки да провеждат задочни производства, а само ги позволява, стига да са спазени определени условия – т.37 от Решение по C-420/20.

24.7. Или обратното, запитващата юрисдикция има възможността да извърши преценка дали да проведе наказателното производство въпреки сигурността, че правото на участие на IR ще бъде нарушено, като прецени дали необходимостта да се избегне ненаказуемостта има предимство пред правото му на лично участие. Ако е така, какви са критериите при тази преценка?

25. Относно допълнителната сигурност, че правото на IR на нов процес по чл.9 от Директива 2016/343 ще бъде нарушено.

25.1. По-горе е посочено защо запитващата юрисдикция приема, че е налице такава сигурност. Тя, обаче, се базира само на собствения ѝ прочит на националния закон.

25.2. Същевременно Съдът няма правомощието да тълкува националния закон – като напълно се доверява на тълкуването, което запитващата юрисдикция прави – т.54 и т.55 от Решение от 13.07.2023 г по C-363/21 и C-364/21 ECLI:EU:C:2023:563.

25.3. Същевременно, съобразно националните съдоустройствените правила, именно Върховният съд – който е пряко ангажиран с проблема, поставен в настоящето запитване – има компетентност да гарантира правилното приложение на закона. Елемент от тази компетентност е да прецени какво е действителното правно значение на Постановлението по чл.219 НПК и дали то не може да се приеме като акт, който дава информация на един обвиняем, че ще се проведе съдебен процес по конкретно обвинение, както и че ако той не се яви на него, може да бъде осъден в негово отсъствие. Ако бъде възприето такова тълкуване, то всички въпроси, поставени от запитващата юрисдикция, няма да бъдат актуални.

25.5. Поради което запитващата юрисдикция, с цел да позволи на Върховния съд да изрази становището си по поставените въпроси за съответствието на чл.9 вр чл.8 ал.4 вр ал.2 от Директива 2016/343 с чл.423 ал.1 изр.2 пр.1 НПК, ще му изпрати копие от настоящето запитване.

25.6. Върховният съд, който разглежда множество дела по искане за възобновяване на задочно приключени дела, би могъл да отправи свое собствено преюдициално запитване до Съда на ЕС, като изложи своето виждане, вкл. и относно действителното правно значение на Постановлението по чл.219 НПК, в светлината на чл.8 ал.2 от Директива 2016/343.

25.7. Доколкото делата, по които се произнася Върховния съд при искане на задочно осъдени за нов процес, касаят лица, които са задържани за изтърпяване на задочните им присъди, то такова искане – дори и да бъде изпратено след значителен период от време – ще бъде разгледано по реда на спешното производство и ще получи отговор много преди настоящето запитване.

25.8. По този начин ще е налице сигурност, че Съдът ще даде отговор на поставените въпроси, като отчита тълкуването на националното право, което е направил Върховния съд – а не тълкуването, като е направила запитващата юрисдикция.

25.9. Също така съществува и възможност Върховният съд да промени своята практика, като започне да прилага пряко чл.9 от Директива 2016/343, като остави без приложение всички национални правни норми, които му противоречат; или да започне да излага мотиви защо националният закон е в пълно съответствие с правото на Съюза, като това съответствие е до такава степен ясно, че не е нужно преюдициално запитване; или пък да приеме нещо друго.

25.10. При всяко положение запитващата юрисдикция поема ангажимента да уведомява периодично Съда за актуалната практика на Върховния съд по приложението на чл.423 НПК чрез изпращане на копия от постановените решения.

Въз основа на тези мотиви

Съдът

О П Р Е Д Е Л И :

ОТПРАВЯ до Съда на ЕС преюдициално запитване, посочено в т.5 по-горе.

СПИРА производството в частта, касаеща IR.

Копие от определението да се изпрати на Върховния съд за сведение.

Определението е окончателно.

Председател:

Съдебни заседатели: 1.

2.

